

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ана Владимирова Джумалиева

Относно конкурс за академична длъжност „доцент” в Югозападен университет „Неофит Рилски” по професионално направление 3.6. Право (Конституционно право), (Заповед № 1320 от 30.08.2023 г. във връзка с конкурс, обявен в ДВ 57/04.07.2023 г.)

Научно-изследователската и преподавателска дейност на д-р Борислав Бориславов Цеков за периода 2016-2023 г. (след придобиване на ОНС „доктор”)

I. Общи данни за кандидата в конкурса

Борислав Бориславов Цеков защитава дисертационен труд през 2016 г. на тема: „Антиеврейските ограничения от Античността до ХХ в.: конституционноправни и правноисторически аспекти”. Той е бил хоноруван преподавател в УНСС през периода 2017-2019 година, където е преподавал Конституционно право и е водил на английски език курсове по Сравнително конституционно право, по Основи на публичната администрация и по Сравнителна публична администрация. От месец февруари 2023 година е преподавател на основен трудов договор в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”. От 2021 г. е хоноруван преподавател във Висшето училище по мениджмънт в магистърска програма „Борба с корупцията и конфликта на интереси – юридически и икономически аспекти“.

Борислав Цеков е заемал експертни и ръководни длъжности в администрацията на Народното събрание на Република България, Омбудсмана на Република България, Правния съвет на президента на Република България, както и в неправителствения сектор и частния бизнес. Автор е на редица научни статии в специализирани юридически издания. Участвал е и ръковолил проекти, финансирани от Европейската комисия, USAID, ФНИ и др.

Работил е към Институт за развитие на демокрацията, Асоциация на младите юристи в България, Институт за модерна политика, Институт за държавата и правото при БАН. През 2001г. е избран за народен представител в 39-то НС. Като народен представител той е вносител на редица законопроекта, сред които действащите и понастоящем Закон за вероизповеданията, Закон за ордените и медалите, Закон за политическите партии.

Борислав Цеков е кандидат в конкурса за академична длъжност „доцент”. Той отговаря на изискването на Закона за развитието на академичния състав в Република България по чл. 24, ал. 1, т. 2, б. „а” – повече от две години е бил хоноруван преподавател в Югозападен университет „Неофит Рилски” или в друго висше училище. Видно е, че са представени всички необходими документи, съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото прилагане и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Не ми е известно към настоящия момент да има доказано по законоустановения ред плагиатство в представените научни трудове.

II. Оценка на резултатите и приносите на представения хабилитационен труд и друга научна продукция

Съгласно изискването на чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ е представен монографичен труд на тема: **„ДЪРЖАВА И РЕЛИГИЯ: КОНСТИТУЦИОННИ МОДЕЛИ”**, под научната редакция на проф. доктор на науките Георги Близнашки. Монографичният труд е 313 страници и е публикуван (Благоевград, УИ „Неофит Рилски”, 2023 г., ISBN 978-954-00-03306) .

В структурно отношение монографията се състои от увод, три глави, заключение и приложения, в които са поместени подбрани кратки извлечения от действащите конституции по света, които съдържат позоваване на Бога и божественото начало – *invocatio Dei*.

Монографията **„ДЪРЖАВА И РЕЛИГИЯ: КОНСТИТУЦИОННИ МОДЕЛИ”** представлява първото в българската конституционноправна наука всестранно и цялостно изследване на един от централните въпроси за конституционното право - отношенията между държавата и религията (религиозните общности и институции), тяхното развитие през различните фази от еволюцията на конституционализма, конституционното съдържание на процеса на секуларизация и формираните на тази основа съвременни конституционни модели световен мащаб и в частност в Република България. Монографията представлява успешен опит за анализ и извеждане на теоретически и практически изводи относно специфичното и централно място, което отношенията между държавата и религията представляват за конституционното право.

В монографията е изследван генезисът на формираните специфични конституционни модели и техните съвременни проявления. Функциите и съдържанието на тези модели, според автора се изразяват чрез очертаване на пропорциите между светската и духовната власт, а също и във формите на взаимодействие между държавните институции и религиозните общности и организации. През епохите на античния и средновековния конституционализъм социалното пространство би могло метафорично да

се опише като двуизмерна равнина. Едното измерение представлява преплетената цялост “държава-религия”, в която повече или по-малко се сливат светската и духовната власт. Второто измерение е самото общество, което е напълно форматирано от религията. В епохата на модерния конституционализъм обаче настъпват съществени промени. Д-р Цеков откроява постепенното преминаване към триизмерно социално пространство: “държава-религия-общество”. Религията заема мястото на своеобразно трето измерение. Концептуалната разлика с предходното състояние се състои в това, че всяко от тези измерения вече има обособени зони на неприкосновеност и ненамеса от страна на останалите. Религията се отделя от държавата при гарантирана автономия на своя вътрешен живот, а религиозната легитимация и теологичните основания се извеждат от системата на секуларизираната държавна власт и управление.

В *първа глава* е анализирано конституционноправното значение на религията. Направен е кратък и обобщен преглед на историческото развитие и траекториите, по които се установяват отношенията на световните религии с държавата - християнство, ислям, юдаизъм, хиндуизъм и будизъм. Авторът анализира различните идейни, политически и религиозни условия, в които протичат Американската и Френската революция и в резултат - формирането на различните конституционни модели.

Във *втора глава* е направен конституционноправен анализ на секуларизма и постсекуларизма. Представени са теоретични обобщения в научната литература относно типологията на отношенията държава-религия. Обоснована е авторска позиция за конституционноправна типология на съвременните конституционни модели. В тази част от научното изследване е направен сравнителноконституционен преглед и анализ на много държави.

В *трета глава* е изследван българския конституционен модел и религията. Направен е исторически преглед на традиционното присъствие на християнството по българските земи и на ролята на Българската Екзархия през Възраждането, като се поставя специален акцент на най-новата българска история.

В заключението е направен опит да се обобщят тезите, които са застъпени от д-р Борислав Цеков в монографията. Направен е изводът, че конституционната политика следва да третира вероизповеданията като легитимен участник в обществения дебат.

В заключение би могло да се обобщи, че в монографията на д-р Борислав Цеков е направен опит за задълбочени теоретични обобщения. Обоснована е концепцията за двоичния (бинарен) характер на правото на вероизповедание – от една страна е правото на религиозни убеждения (*forum internum*), като част от свободата на съвестта и от вътрешния интимен свят на личността. От друга страна стои свободата да бъдат практикувани тези убеждения в общност, да бъдат манифестирани в социална среда и чрез принадлежност към религиозни организации и църкви (*forum externum*).

Направен е и анализ на някои важни решения на Европейския съд по правата на човека в Страсбург.

Монографията на д-р Борислав Цеков може да намери приложение и в практиката на комисията за защита от дискриминация, което показва не само научна, но и практическа стойност.

От представената информация е видно, че д-р Борислав Цеков отговаря на минималните национални изисквания по б. „А” и „В” и надхвърля изискуемия брой точки по б. „Г”, „Д” и „Е” – съответно 105, 140 и 120 (при изискващи се 100 т., 50 т. и 30 т. за съответната категория).

III. Критични бележки и препоръки

Като препоръка към кандидата в настоящия конкурс, бих си позволила да споделя, че научният труд би се обогатил още повече, ако се включат и анализират публикации на някои от следните автори: Евстатиев, С., Еванс, М., Серафимова, М. и Якова, Ив. Непозоваването на тези автори не намалява научната стойност на представената монография, но би могло да я обогати и провокира автора в различни посоки на разсъждения. Бих си позволила и още една препоръка, а именно в бъдеще авторът да разгледа въпросът за религията в контекста на закона за защита от дискриминация и практиката на комисията за защита от дискриминация.

IV. Заключение

Предоставената ми информация относно преподавателската и научноизследователска дейност на д-р Борислав Бориславов Цеков ми дават основание за **положително становище** относно избора му на академична длъжност „доцент”.

Въз основа на това предлагам на научното жури, а впоследствие и на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” да избере д-р Борислав Бориславов Цеков на академична длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. „Право” (Конституционно право).

3.09.2023 г.

доц. д-р Ана Джумалиева

OPINION

by Associate Professor Dr. Ana Vladimirova Dzumalieva

Regarding the competition for the academic position of "Associate Professor" at Southwestern University "Neofit Rilski" in professional field 3.6. Law (Constitutional Law), (Order No. 1320 of 30.08.2023 regarding to a competition announced in State Gazette No. 57/04.07.2023)

The scientific research and teaching activity of Dr. Borislav Borislavov Tsekov for the period 2016-2023 (after acquiring the Doctor degree)

I. General data about the candidate in the competition

Borislav Borislavov Tsekov defended his dissertation in 2016 on the topic: "Anti-Jewish restrictions from Antiquity to the 20th century: constitutional and legal-historical aspects". He was a guest lecturer at the University for National and World Economy during the period 2017-2019, where he taught Constitutional Law and conducted courses in English on Comparative Constitutional Law, Fundamentals of Public Administration and Comparative Public Administration. From February 2023, he is a lecturer on a basic employment contract at the Faculty of Law and History of the Southwestern University "Neofit Rilski". Since 2021, he has been a guest lecturer at the University of Management in the master's program "Combating corruption and conflict of interest - legal and economic aspects".

Borislav Tsekov has held expert and managerial positions in the administration of the National Assembly of the Republic of Bulgaria, the Ombudsman of the Republic of Bulgaria, the Legal Council of the President of the Republic of Bulgaria, as well as in the non-governmental sector and private business.

He is the author of a number of scientific articles in specialized legal publications. He participated and managed projects financed by the European Commission, USAID, FNI, etc. He worked at the Institute for the Development of Democracy, the Association of Young Lawyers in Bulgaria, the Institute for Modern Politics, the Institute for State and Law at the BAS. In 2001 was elected as a Member of Parliament in the 39th National Assembly. As an MP he introduced a number of draft bills, including the Act on Religions, the Law on Orders and Medals, and the Law on Political Parties, which are currently in force.

Borislav Tsekov is a candidate in the competition for the academic position "Associate Professor". He meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria under Art. 24, para. 1, item 2, b. "a" - for more than two years he was a guest teacher at Southwestern University "Neofit Rilski" or at another higher education institution. It can be seen that all the necessary documents have been submitted, in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB), the Rules for its Implementation and the Internal Rules for the Development of the

Academic Staff at the Southwestern University. I am not currently aware of any proven plagiarism in the presented scientific works.

II. Evaluation of the results and contributions of the presented habilitation thesis and other scientific production

According to the requirement of Art. 24, para. 1, item 3 of LDASRB is presented a monographic work on the topic: "STATE AND RELIGION: CONSTITUTIONAL MODELS", under the scientific editorship of Prof. Doctor of Sciences Georgi Bliznashki. The monographic work has 313 pages and was published (Blagoevgrad, Publishing House of the Southwestern University, 2023, ISBN 978-954-00-03306).

In terms of structure, the monograph consists of an introduction, three chapters, a conclusion and appendices, which contain selected short extracts from the constitutions in force around the world that contain a reference to God and the divine principle – invocatio Dei.

The monograph "STATE AND RELIGION: CONSTITUTIONAL MODELS" is the first comprehensive study in Bulgarian constitutional law science of one of the central issues of the constitutional law - the relations between the State and Religion (religious communities and institutions), their development through the various phases of the evolution of constitutionalism, the constitutional content of the secularization process and the modern constitutional models formed on this basis worldwide and in particular in the Republic of Bulgaria.

The monograph represents a successful attempt to analyze and draw theoretical and practical conclusions about the specific and central place that the relationship between the State and Religion represents for the constitutional law. The monograph examines the genesis of the specific constitutional models formed and their modern manifestations. The functions and content of these models, according to the author, are expressed by outlining the proportions between secular and spiritual power, and also in the forms of interaction between state institutions and religious communities and organizations.

During the stages of ancient and medieval constitutionalism, social space could be metaphorically described as a two-dimensional plane. One dimension represents the intertwined wholeness "State-Religion", in which secular and spiritual power more or less merge. The second dimension is society itself, which is completely shaped by religion. In the era of modern constitutionalism, however, significant changes took place. Dr. Tsekov highlights the gradual transition to a three-dimensional social space: "State-Religion-Society". Religion takes the place of a kind of third dimension. The conceptual difference with the previous state consists in the fact that each of these dimensions now has separate zones of inviolability and non-interference by the others. Religion is separated from the state with guaranteed autonomy of its internal life, and religious legitimation and theological grounds are derived from the system of

secularized state power and governance.

In the *first chapter*, the constitutional significance of religion is analyzed. A brief and generalized overview of the historical development and trajectories on which the relations of world religions with the state - Christianity, Islam, Judaism, Hinduism and Buddhism - were established. The author analyzes the different ideological, political and religious conditions in which the American and French revolutions took place and, as a result, the formation of two different constitutional models.

In the *second chapter*, a constitutional analysis of secularism and post-secularism is made. Theoretical summaries in the scientific literature on the typology of state-religion relations are presented. The author's position on the constitutional typology of modern constitutional models is substantiated. In this part of the scientific study, a comparative constitutional review and analysis of many countries has been made.

The *third chapter* examines the Bulgarian constitutional model and religion. A historical overview of the traditional presence of Christianity in the Bulgarian lands and the role of the Bulgarian Exarchate during the Renaissance was made, with a special emphasis on the most recent Bulgarian history.

In the conclusion, an attempt is made to summarize the theses advocated by Dr. Borislav Tsekov in the monograph. It is concluded that the constitutional policy should treat the religious denominations as a legitimate participant in the public debate.

In conclusion, it could be summarized that in the monograph of Dr. Borislav Tsekov makes an attempt for in-depth theoretical generalizations. The concept of the binary nature of the right to religion is substantiated - on the one hand, it is the right to religious beliefs (*forum internum*), as part of the freedom of conscience and the inner intimate world of the person. On the other hand, there is the freedom to practice these beliefs in a community, to manifest them in a social environment and through belonging to religious organizations and churches (*forum externum*). An analysis of some important decisions of the European Court of Human Rights in Strasbourg has also been made.

Dr. Borislav Tsekov's monograph can also be used in the practice of the Commission for Protection Against Discrimination, which shows not only scientific but also practical value. From the information presented, it is clear that Dr. Borislav Tsekov meets the minimum national requirements under b. "A" and "B" and exceeds the required number of points under b. "D", "D" and "E" - respectively 105, 140 and 120 (with required 100 points, 50 points and 30 points for the respective category).

III. Critical notes and recommendations

As a recommendation to the candidate in the current competition, I would allow myself to share that the scientific work would be enriched even more if the publications of some of the following authors were included and analyzed: Evstatiev, S., Evans, M., Serafimova, M. and Yakova, Iv. Not referring to these authors does not reduce the scientific value of the presented monograph, but it could enrich it and provoke the author in different directions of reasoning. I would also like to make one more recommendation, namely that in the future the author should consider the question of religion in the context of the Anti-Discrimination Act and the practice of the Commission for Protection Against Discrimination.

IV. Conclusion

The information provided to me regarding the teaching and research activities of Dr. Borislav Borislavov Tsekov give me grounds for a positive opinion regarding his election to the academic position of "Associate Professor". Based on this, I propose to the scientific jury, and subsequently to the Faculty Council of the Faculty of Law and History of the Southwestern University "Neofit Rilski" to elect Dr. Borislav Borislavov Tsekov to the academic position of "Associate Professor" in professional field 3.6. "Law" (Constitutional Law).

09/3/2023

Assoc. Prof. Dr. Ana Dzumalieva